

De kracht van de Vierdaagse

Onderzoek in het kader van de 100^{ste} editie van de Internationale Vierdaagse Afstandsmarsen Nijmegen

Nienke Lammertink en Koen Breedveld

Juli 2016





De kracht van de Vierdaagse

Onderzoek in het kader van de 100^{ste} editie van de
Internationale Vierdaagse Afstandsmarsen Nijmegen

Nienke Lammertink en Koen Breedveld

Juli 2016

Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit der Sociale Wetenschappen / sociologie
Thomas van Aquinostraat 6, Kamer 01.25, 6525 GD Nijmegen
Contact: k.breedveld@maw.ru.nl, 024-361609

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Deelnemers onder de loep	7
2.1 Geslacht en leeftijd	8
2.2 Herkomst: 57 nationaliteiten	9
2.3 Herkomst: provincies	10
3. Nederlanders over de Vierdaagse	12
3.1 Bekendheid en betrokkenheid	12
3.2 Netwerken	14
3.3 Mening over de Vierdaagse	15
3.4 Verschillen naar regio	16
3.5 Verschillen naar stedelijkheid	17
4. Deelnemers over de Vierdaagse	18
4.1 Wandelen in gezelschap	18
4.2 Vierdaagse als gesprekstof	20
4.3 Contacten tijdens de Vierdaagse	20
4.4 Beleving en betekenis	22
5 Conclusie	25
Bijlage 1.1: Resultaten NSO naar geslacht en leeftijd	27
Bijlage 1.2: Resultaten NSO naar district	29
Bijlage 1.3: Resultaten NSO naar stedelijkheid	30
Bijlage 1.4: Resultaten NSO inwoners	31
Bijlage 2: Uitspraken Vierdaagse deelnemers	33
Noten	35



1. Inleiding

Dit jaar (van 19 t/m 22 juli) is het de 100^{ste} keer dat de Nijmeegse Vierdaagse wordt gehouden. Bij dit heuglijke feit wordt op meerdere wijzen stilgestaan. Zo is de deelnemerslimiet verhoogd tot 50.000, is de 'klassieke' afstand van 55 km aan het programma toegevoegd, en klinkt op zaterdag 9 juli op alle twaalf provinciehuizen het startschot voor 'stertochten', die vanuit meerdere gemeenten in het land naar Nijmegen zullen voerenⁱ.

Als onderdeel van deze jubileumactiviteiten organiseerden het Radboudumc en de Radboud Universiteit op 3 juni een jubileumsymposiumⁱⁱ 'Succes en toekomst van een vitaal evenement'. Een van de thema's op dat symposium was 'Verbinden': welke sociale verbanden worden er door 'de Vierdaagse' gevormd, en wat is daarvan de maatschappelijke betekenis?

Cohesie – hoe samenlevingen erin slagen om tegengestelde belangen deels terzijde te schuiven en samen te leven – behoort tot de kernvragen van de sociologieⁱⁱⁱ. Alle grote sociologen hebben zich met dit thema beziggehouden, zij het op verschillende wijzen en met verschillende mate van diepgang. Traditioneel gingen burgers banden met elkaar aan op basis van religie, geloofsovertuiging, klasse, familie en de buurt of de stad waar men woonde. Tegenwoordig wordt vaak gesteld dat deze traditionele kaders aan kracht hebben ingeboet. De kerk en de politiek staan minder centraal in ons leven, maatschappelijke klassen zijn meer 'fluïde' geworden en moderne transport- en communicatiemiddelen maken dat we ons minder vanzelfsprekend richten op de buurt en de stad waar we wonen dan vorige generaties. Tegenwoordig richten we ons in ons leven steeds meer op mensen die er dezelfde ideeën op nahouden als wij, met wie we bepaalde hobby's of leefstijlen delen, en die we tegenkomen in onze vrije tijd.

Ook van sport wordt wel gezegd dat daar een verbindende kracht van uit gaat^{iv}. Dat geldt voor de amateursport, de sportverenigingen, maar ook voor topsportevenementen^v. De Vierdaagse is in feite een combinatie van beide: het is een breedtesportevenement, maar met de prestaties en allure van een topsportevenement. Tienduizenden deelnemers die vier dagen lang gezamenlijk optrekken en daarin worden aangemoedigd door honderdduizenden bezoekers en aanschouwd door miljoenen mensen via de media: zo iets moet toch, in sociaal opzicht, betekenis hebben? Of wordt daarmee de sociale betekenis van de Vierdaagse overschat, en hebben al die praatjes en kortdurende ontmoetingen uiteindelijk maatschappelijk weinig om het lijf?

Om op deze vragen een begin van een antwoord te kunnen geven, zijn ter voorbereiding op het symposium van 3 juni in de daaraan voorafgaande maanden twee onderzoeken uitgevoerd:

- een onderzoek onder de Nederlandse bevolking;
- en een onderzoek onder deelnemers aan de Vierdaagse.

Voor het onderzoek onder de Nederlandse bevolking zijn 2.101 Nederlanders ondervraagd in de leeftijd van 16 t/m 80 jaar. Dit gebeurde als onderdeel van het Nationaal Sport Onderzoek (NSO), een online panelonderzoek dat wordt gecoördineerd door het Mulier Instituut^{vi}. Daarnaast is, in dezelfde periode, een online vragenlijst uitgezet onder deelnemers van de (100^{ste}) Vierdaagse. Ruim 1.300 lopers hebben deze vragenlijst ingevuld.

In deze rapportage doen we verslag van beide onderzoeken. De onderzoeken zijn uitgevoerd ter voorbereiding op het symposium, met beperkte middelen^{vii}. We pretenderen niet om alle vragen die leven rond het thema sport en verbinden, diepgravend en wetenschappelijk verantwoord te hebben beantwoord (zoals in een proefschrift). Eerder moet het onderzoek gezien worden als een verkenning van de lijnen waarlangs men het kan hebben, als men het heeft over de verbindende kracht van sportevenementen zoals de Vierdaagse.

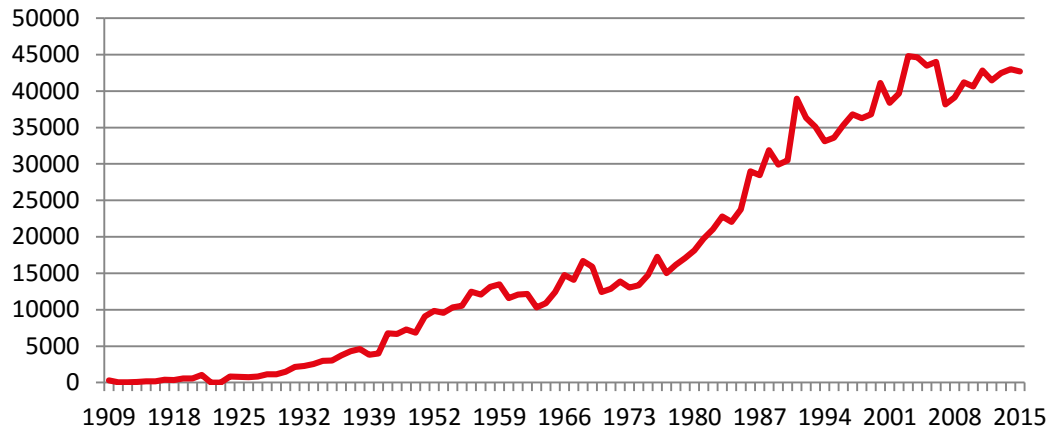
Het rapport is als volgt opgebouwd: eerst schetsen we in hoofdstuk twee de achtergrond van de Vierdaagsedeelnemers. Vervolgens gaan we in op de uitkomsten van het onderzoek onder de Nederlandse bevolking (hoofdstuk drie) en op de uitkomsten van het onderzoek onder de deelnemers (hoofdstuk vier). We sluiten het rapport af met een korte conclusie.

2. Deelnemers onder de loep

Sinds 1975 mag de Vierdaagse als het grootste meerdaagse wandelevenement ter wereld beschouwd worden. Maar hoe is dit wandelevenement begonnen? Terug naar de start.

Aan het eind van de negentiende eeuw deed sport zijn intrede in Nederland. Rond 1900 werden dan ook de eerste grote sportevenementen georganiseerd. Veelal werd het initiatief genomen door de Nederlandsche Bond voor Lichamelijke opvoeding^v. Pim Mulier, bestuurslid van de NBvLO, vond dat er iets moest gebeuren aan de ongeschikte bevolking voor defensie en maatschappij. Ook de leidinggevendenden in het leger waren van mening dat de slechte fysieke gesteldheid van de jonge soldaten moest worden verbeterd. Om deze reden werd in 1909 de eerste Vierdaagse gelopen. Aan de start van deze eerste Vierdaagse stonden slechts enkele tientallen mannelijke militairen. Zij konden kiezen uit vijftien Vierdaagse Afstandsmarsen. Enkel de afstandsmars van Kampen deed Nijmegen aan. Honderd jaar later kent de Vierdaagse een Nijmeegs, massaal en internationaal karakter. Hoe is dit zo gegroeid?

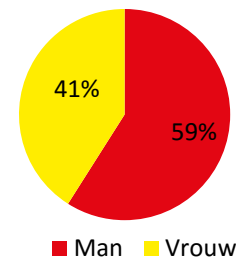
Ondanks dat de eerste Vierdaagse niet in Nijmegen plaatsvond, is de stad sinds 1912 wel het eindpunt en vanaf 1922 ook het beginpunt van het wandelevenement. Hoewel in het begin enkel nog mannen mee konden doen, verscheen in 1913 voor het eerst een vrouw aan de start en mogen vrouwelijke deelnemers sinds 1980 ook de 50 kilometer lopen. In 1928 werd het evenement opengesteld voor buitenlandse deelnemers. In 1931 liepen voor het eerst meer burgers dan militairen mee. In 1997 worden uiteindelijk ook rolstoelers officieel toegelaten. Sinds de start in 1909 kent de Vierdaagse dan ook een enorme groei in deelnemers (zie figuur 2.1). Die groei is in meer of mindere mate gelijk opgegaan met de groei in belangstelling voor sport in het algemeen, en het deelnemen aan sport in het bijzonder^{viii}. Inmiddels behoort de Vierdaagse, met zijn bijna één miljoen bezoekers, tot de grootste sportevenementen van het land^{ix}.

Figuur 2.1 Aantal aanmeldingen Vierdaagse (1909-2015)

Bron: Stichting DE 4DAAGSE

2.1 Geslacht en leeftijd

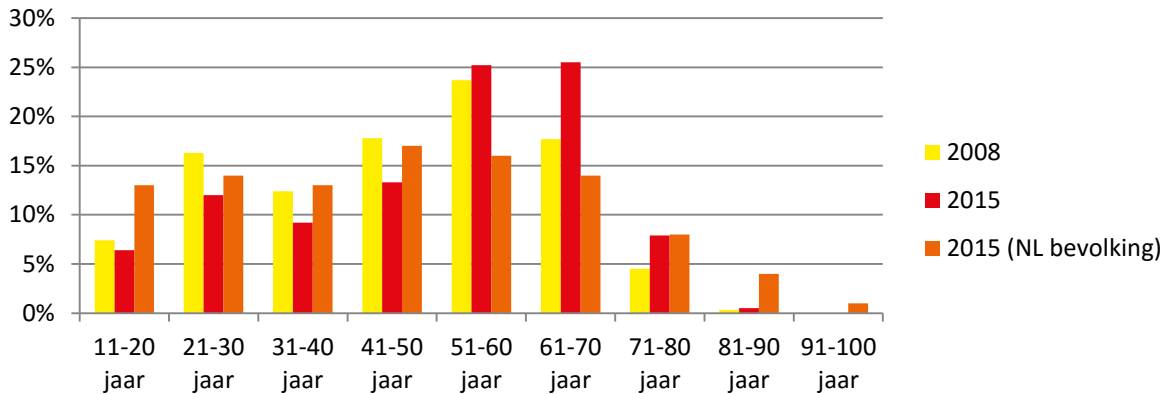
Hoewel in de beginjaren van de Vierdaagse vrouwelijke lopers werden uitgesloten, is het aantal vrouwen dat deel heeft genomen door de jaren heen enorm gegroeid. Desondanks zijn mannen nog elk jaar in de meerderheid. Tijdens de laatste Vierdaagse in 2015 was 59 procent van de aangemelde deelnemers man. Dit beeld komt overeen met onderzoek onder bijvoorbeeld deelnemers aan hardloopevenementen, waarin mannen vooralsnog (licht) de overhand hebben, zeker bij de langere afstanden^x.

Figuur 2.2 Geslacht deelnemers Vierdaagse 2015

■ Man ■ Vrouw

Bron: Stichting DE 4DAAGSE

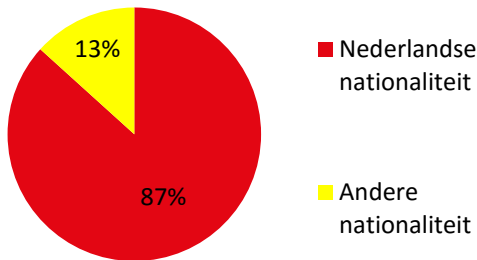
Is de man-vrouw verdeling de afgelopen acht jaren nauwelijks veranderd, naar leeftijd is wel sprake van veranderingen. In figuur 2.3 is te zien dat het aandeel 11- tot 50-jarige deelnemers tussen 2008 en 2015 is afgenomen, terwijl het aandeel deelnemers van 51 jaar en ouder juist is toegenomen. Vergelijking van de cijfers met cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek laten zien dat oudere bevolkingsgroepen onder de Vierdaagsedeelnemers zijn oververtegenwoordigd. Voor het deelnemen aan sport is dat vrij uniek. Doorgaans geldt dat hoe ouder mensen worden, des te minder vaak ze aan sport doen^{xi}. Wandelen, en het deelnemen aan de Vierdaagse in het bijzonder, vormt hierop een uitzondering.

Figuur 2.3 Verdeling deelnemers Vierdaagse naar leeftijd

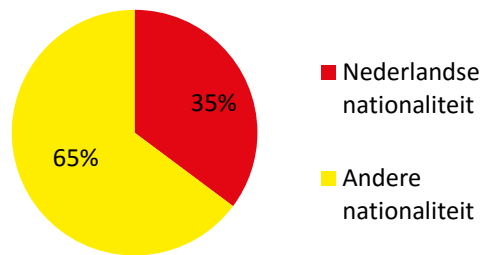
Bron: Stichting DE 4DAAGSE & Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2015.

2.2 Herkomst: 57 nationaliteiten

Sinds 1928 is de Vierdaagse opengesteld voor buitenlandse deelnemers. Inmiddels is dertien procent van de Vierdaagsedeelnemers afkomstig uit een ander land dan Nederland. De buitenlandse deelnemers zijn vooral onder de militairen te vinden. Twee derde van de militairen die de Vierdaagse in 2015 heeft gelopen, had een andere nationaliteit dan de Nederlandse.

Figuur 2.4 Verdeling nationaliteiten deelnemers Vierdaagse

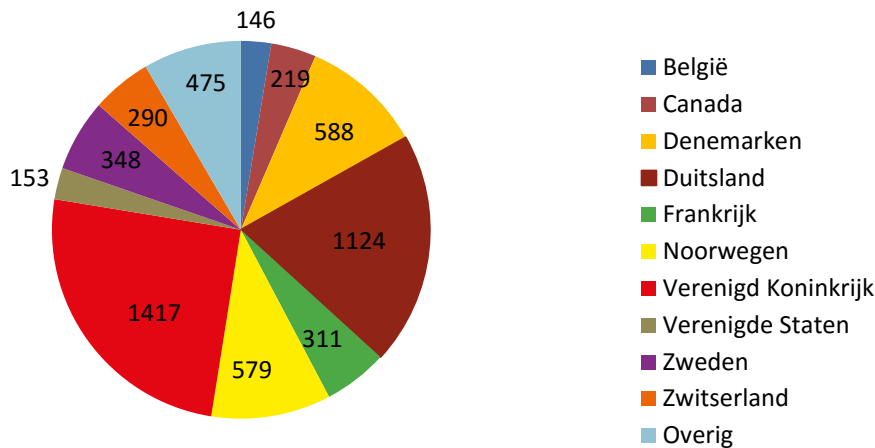
Bron: Stichting DE 4DAAGSE

Figuur 2.5 Verdeling nationaliteiten militaire deelnemers Vierdaagse

Bron: Stichting DE 4DAAGSE

De deelnemers aan de 99^e Vierdaagse kwamen uit 56 verschillende landen. In figuur 2.6 is te zien welke landen (exclusief Nederland) in 2015 het best vertegenwoordigd waren op het wandelevenement in Nijmegen. Er zijn tien landen met meer dan honderd deelnemers, de overige landen zijn samengevoegd. De Britse deelnemers waren het best vertegenwoordigd op de Vierdaagse in 2015; een kwart van de buitenlandse deelnemers had de Britse nationaliteit. Ook de Duitsers waren in groten getale aanwezig.

Figuur 2.6 Nationaliteiten deelnemers Vierdaagse

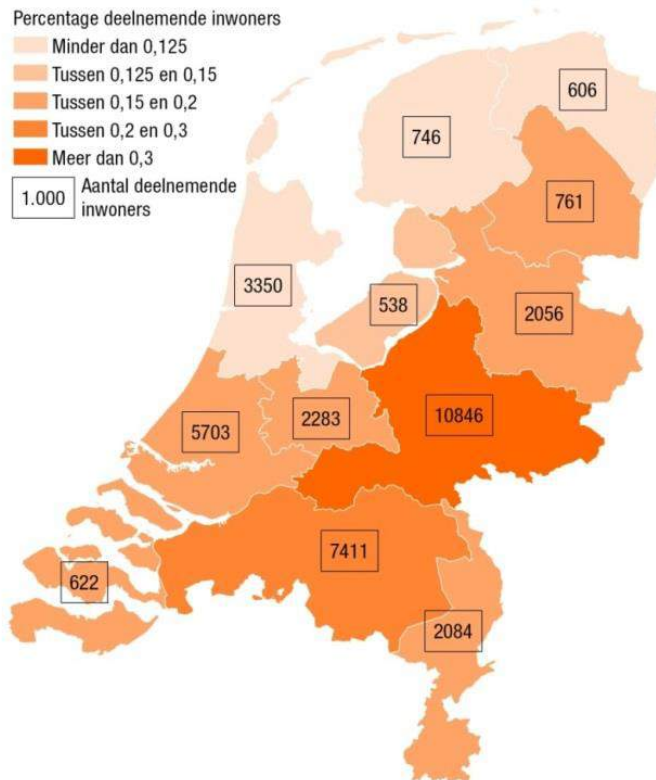


Bron: Stichting DE 4DAAGSE

2.3 Herkomst: provincies

Als we ons op de Nederlandse deelnemers richten, valt op dat Vierdaagsedeelnemers uit het hele land afkomstig zijn (figuur 2.7). We stellen vast dat de meeste lopers van de 99^e Vierdaagse uit Gelderland komen. Ook de dichtstbijzijnde provincie Noord-Brabant lijkt goed vertegenwoordigd te zijn met 7.411 deelnemers. Wanneer we de absolute aantallen afzetten tegen het totaal aantal 16- tot 80-jarige inwoners uit de provincies (tabel 2.1) zien we dat de provincies Gelderland en Noord-Brabant in 2015 ook de meeste aanmeldingen voor de Vierdaagse per inwonerstal hadden. 0,53 procent van de inwoners uit Gelderland is de 99^e Vierdaagse gestart, voor Noord-Brabant is dit 0,30 procent. Zuid-Holland, dat in absolute cijfers de derde plaats innam, lijkt in vergelijking met het inwonerstal minder goed vertegenwoordigd te zijn: 0,16 procent van de inwoners heeft in 2015 aan de Vierdaagse deelgenomen. Zowel in absolute getallen als afgezet tegen het inwonerstal waren de deelnemers uit Groningen het minst aanwezig op het wandelfestijn.

Figuur 2.7 Aantal deelnemers Vierdaagse naar provincie



Bron: Stichting DE 4DAAGSE, bewerkt door Mulier Instituut, 2016

Tabel 2.1 Deelnemers Vierdaagse per inwonerstal provincie

	Aanmeldingen per inwonerstal provincie
Gelderland	0,53
Noord-Brabant	0,30
Limburg	0,19
Overijssel	0,18
Utrecht	0,18
Drenthe	0,16
Zeeland	0,16
Zuid-Holland	0,16
Flevoland	0,13
Friesland	0,12
Noord-Holland	0,12
Groningen	0,10

Bron: Stichting DE 4DAAGSE en Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2015

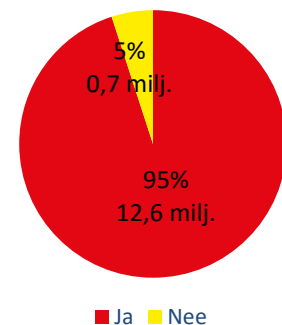
3. Nederlanders over de Vierdaagse

Of de Vierdaagse daadwerkelijk een verbindende rol speelt in de samenleving, hangt mede af van de vraag in hoeverre het evenement leeft onder de Nederlandse bevolking. In welke mate kennen Nederlanders de Vierdaagse, zijn ze erin geïnteresseerd en hebben ze er mee te maken gehad, en hoe kijken ze tegen de Vierdaagse aan? Om op deze vragen een antwoord te formuleren zijn een beperkt aantal vragen voorgelegd aan de Nederlandse bevolking. Dit onderzoek is uitgevoerd onder 2.101 Nederlanders tussen de 16 en 80 jaar. Om de leesbaarheid te vergroten zal vanaf nu gesproken worden over volwassen Nederlanders. Niet alle resultaten zijn in de figuren opgenomen. De overige resultaten zijn in de tabellen in de bijlage te vinden. Bij elke figuur is aangegeven hoeveel 16- tot 80-jarige Nederlanders dit betreft.

3.1 Bekendheid en betrokkenheid

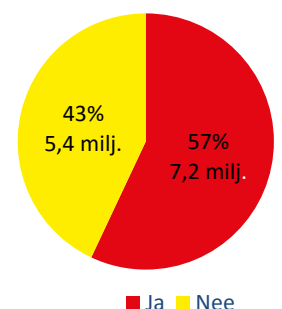
Als eerste is gevraagd of mensen bekend zijn met de Vierdaagse. Hiervoor is in de vragenlijst een korte omschrijving van het wandelevenement gegeven. Hierna kregen de respondenten de vraag voorgelegd of zij al eerder over de Vierdaagse gehoord of gelezen hadden. Uit de resultaten blijkt dat dit voor 95 procent van de volwassen Nederlanders het geval is (figuur 3.1). Vijf procent van de volwassenen was niet bekend met de Vierdaagse. Hierbij is nauwelijks een verschil gevonden tussen mannen en vrouwen. De leeftijd doet er daarentegen wel toe: naarmate men ouder is, heeft men vaker gehoord of gelezen over de Vierdaagse.

Figuur 3.1 Gehoord of gelezen over de Vierdaagse



Aanzienlijk minder mensen (57%) weten dat dit jaar de 100^{ste} Vierdaagse zal plaatsvinden (figuur 3.2). Onder de 16- tot 35-jarige Nederlanders heeft zelfs het merendeel geen weet van deze jubileumeditie^{xiii}. Vrouwen wisten het wat vaker dan mannen.

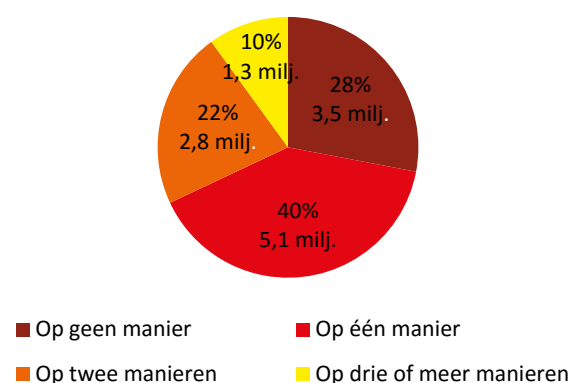
Figuur 3.2 Weet van 100^{ste} Vierdaagse



Vervolgens is gevraagd naar de betrokkenheid van de respondenten bij de Vierdaagse. Daarbij konden respondenten aangeven of ze over de Vierdaagse in de krant hebben gelezen, naar het televisieprogramma *Het gevoel van de Vierdaagse* hebben gekeken, de Vierdaagsefeesten in Nijmegen hebben bezocht, de wandelaars hebben aangemoedigd, zelf meegelopen hebben en/of vrijwilligerswerk hebben gedaan. Daarnaast kon het natuurlijk zijn dat de respondenten op geen van bovenstaande manieren betrokken was.

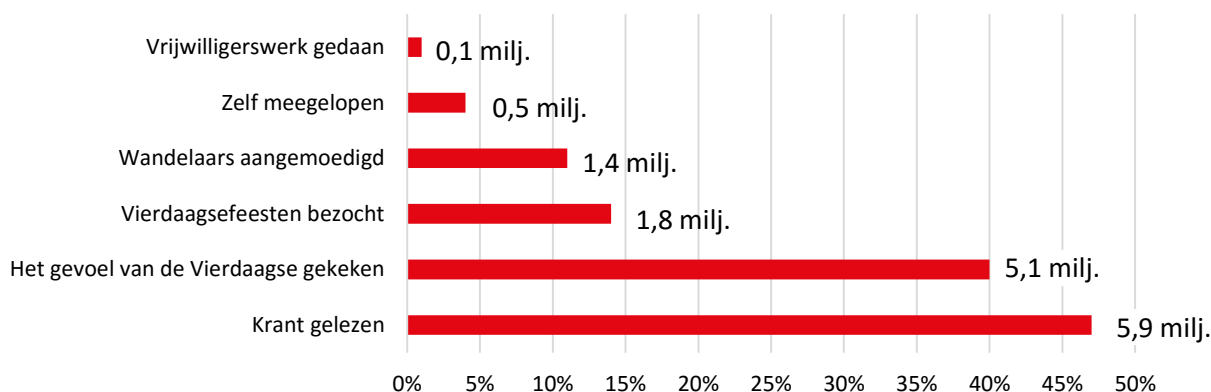
In totaal is bijna drie kwart van de volwassen Nederlanders (9,2 miljoen mensen) betrokken bij de Vierdaagse (figuur 3.3). De meeste mensen zijn dit op één manier (40 procent). Daarnaast geeft 22 procent aan op twee manieren betrokken te zijn en tien procent van de volwassen Nederlanders is zelfs op drie of meer manieren betrokken bij de Vierdaagse.

Figuur 3.3 Aantal manieren betrokken bij Vierdaagse



Het meest voorkomend (47 procent van de volwassen Nederlanders) is dat men over de Vierdaagse heeft gelezen in de krant (figuur 3.4). 40 procent heeft naar het KRO televisieprogramma *Het gevoel van de Vierdaagse* gekeken. Mannen lezen vaker de krant, vrouwen kijken juist vaker het televisieprogramma. De oudere Nederlanders volgen de Vierdaagse vaker in het nieuws dan de jongere Nederlanders.

Figuur 3.4 Betrokkenheid Vierdaagse



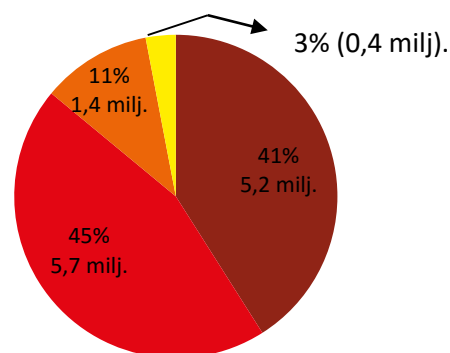
Naar schatting hebben 0,5 miljoen volwassen Nederlanders ooit meegedaan aan een Vierdaagse en hebben 1,4 miljoen Nederlanders ooit deelnemers aangemoedigd (figuur 3.4 hierboven).

Bij zowel het zelf meelopen als het aanmoedigen zijn het de 36- tot 50-jarige Nederlanders die dit het vaakst hebben gedaan. Mannen hebben daarnaast net wat vaker deelgenomen aan de Vierdaagse dan vrouwen. De Vierdaagsefeesten, die elk jaar rondom het wandelevenement door het centrum van Nijmegen worden georganiseerd, zijn door 14 procent van de volwassen Nederlanders (wel eens) bezocht. Hoewel de jongeren (16 tot 20-jarigen) het minst vaak zowel aan de Vierdaagse deel hebben genomen als de lopers hebben aangemoedigd, is het wel deze groep die het vaakst de Vierdaagsefeesten heeft bezocht.

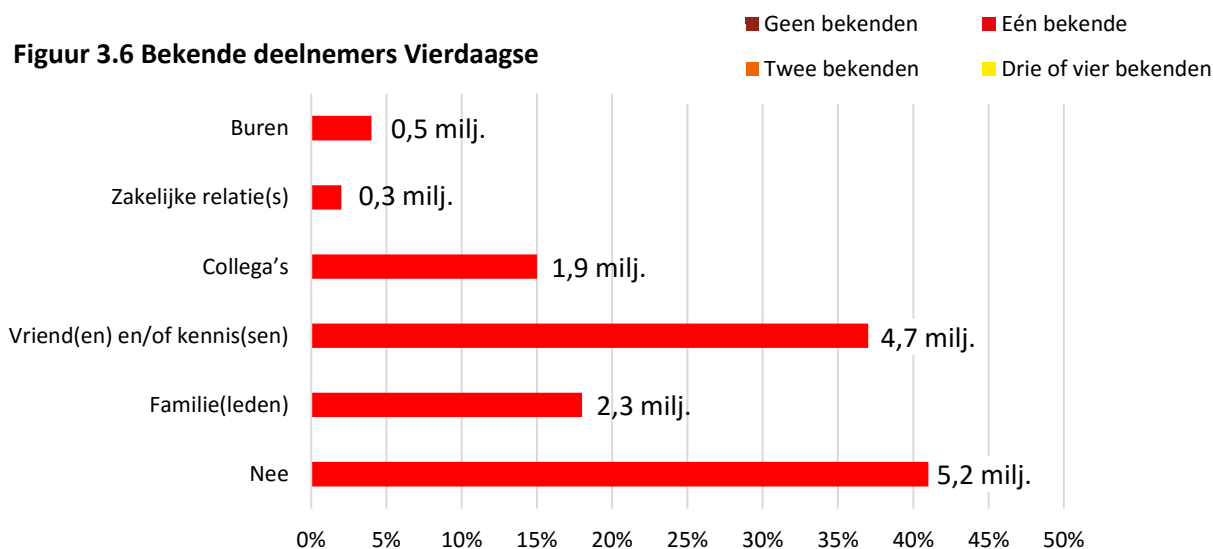
3.2 Netwerken

59 procent van de volwassen Nederlanders geeft aan iemand te kennen die in de afgelopen vier jaar aan de Vierdaagse heeft deelgenomen (figuur 3.5). 45 procent van de volwassen Nederlanders kent via één weg één of meerdere personen. Daarnaast geeft elf procent aan via twee wegen bekenden te hebben en kent tien procent van de volwassen Nederlanders via drie of meer wegen mensen die hebben meegelopen.

Figuur 3.5 Aantal bekende deelnemers Vierdaagse



Figuur 3.6 Bekende deelnemers Vierdaagse



Als mensen deelnemers kennen, zijn dit vaak vrienden en/of kennissen, gevolgd door familieleden en collega's (figuur 3.6). De oudere Nederlanders (66 tot 80 jaar) kennen wat vaker bekenden uit hun vrienden en/of kennissenkring dan de jongere Nederlanders.

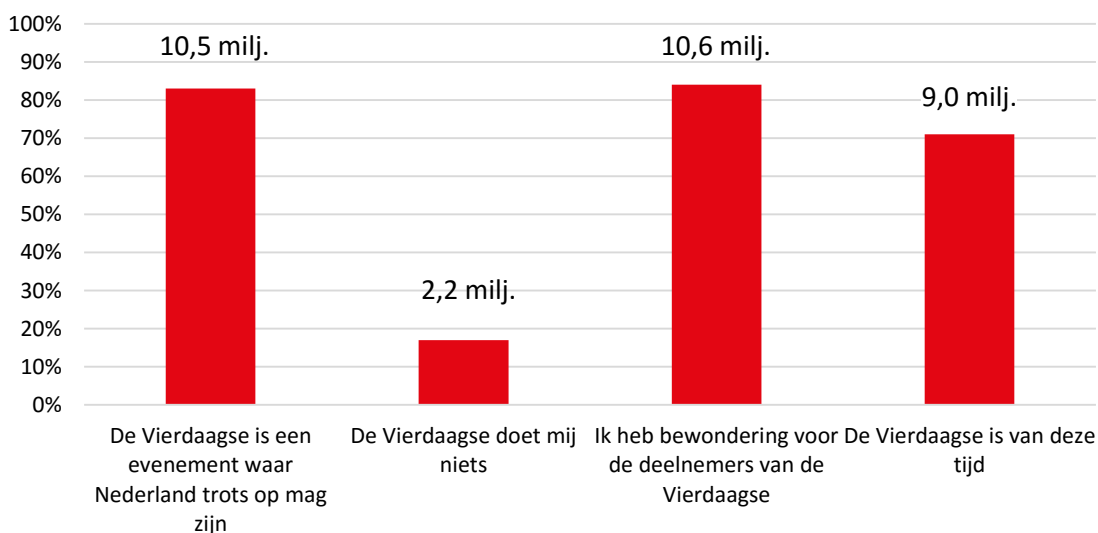
3.3 Mening over de Vierdaagse

De Vierdaagse blijkt overwegend positieve gevoelens te ontlokken bij de Nederlandse bevolking. Het grote merendeel van de volwassen Nederlanders (83 procent) vindt dat de Vierdaagse een evenement is waar Nederland trots op mag zijn (figuur 3.7). Vrouwen en 'oudere' Nederlanders (51- tot 80-jarigen) delen deze mening net iets vaker dan mannen en de jongere Nederlanders. 17 procent geeft aan dat de Vierdaagse hen niets doet. Dit aandeel ligt iets hoger (20%-21%) onder de jongere Nederlanders en het laagst onder de 65-plussers (7%).

De deelnemers aan de Vierdaagse lopen vier dagen achter elkaar 30, 40 of 50 kilometer. Veel volwassen Nederlanders (84 procent) hebben dan ook bewondering voor de deelnemers. Voor vrouwen en oudere Nederlanders geldt dit wat vaker dan voor mannen en jongere volwassen Nederlanders.

Hoewel de Vierdaagse dit jaar al voor de 100^{ste} keer wordt georganiseerd, vindt 71 procent van de volwassen Nederlanders het meerdaagse wandelevenement van deze tijd. Ook hierbij zien we dezelfde verschillen naar leeftijd en geslacht als bij de voorgaande stelling. Zowel vrouwen als oudere Nederlanders delen deze mening namelijk vaker dan mannen en jongere Nederlanders.

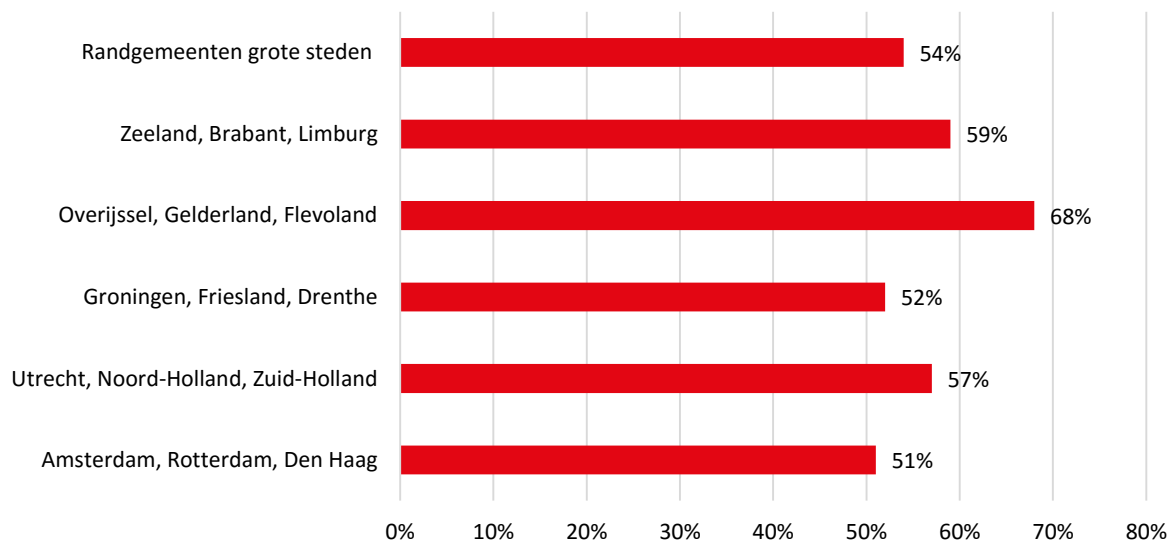
Figuur 3.7 Uitspraken Vierdaagse



3.4 Verschillen naar regio

De Vierdaagse speelt zich af in Nijmegen en omgeving. Betekent dit ook dat mensen dicht in de buurt van Nijmegen positiever oordelen over het evenement, dan mensen die (letterlijk) op grotere afstand staan? Om die vraag te beantwoorden is gekeken naar verschillen per regio, meer specifiek naar de zogeheten ‘Nielsendistricten’ (een regionale indeling ten behoeve van marktonderzoek). Hieruit blijkt dat bij bijna alle van de eerder gestelde vragen verschillen te zien zijn tussen het district waar het evenement georganiseerd wordt (Overijssel, Gelderland en Flevoland) en de overige districten. Zo weten volwassen Nederlanders uit Overijssel, Gelderland en Flevoland bijvoorbeeld het vaakst dat dit jaar de 100^{ste} Vierdaagse georganiseerd wordt. De inwoners uit de drie grote steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag hebben hier het minst weet van (voor alle cijfers, zie bijlage 2). Van alle volwassen Nederlanders zijn de inwoners uit Overijssel, Gelderland en Flevoland ook het vaakst (68%) op minstens één manier betrokken bij de Vierdaagse (zie figuur 8). Overigens zijn de verschillen vooral gradueel te noemen: de Vierdaagse leeft in heel Nederland (en in Gelderland en omgeving net ietsje meer).

Figuur 3.8 Betrokken bij Vierdaagse (op minstens één manier) naar district



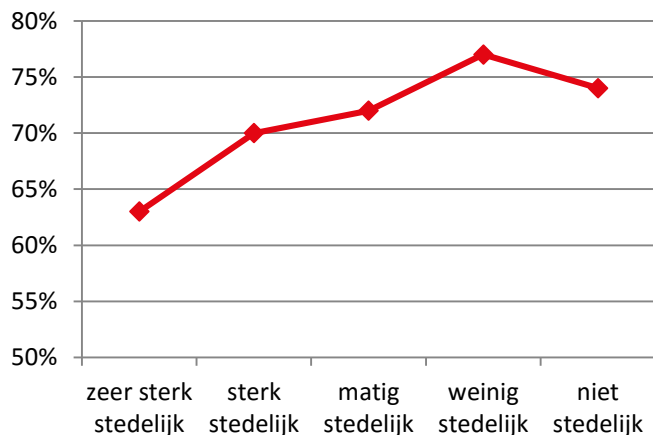
Inwoners uit Gelderland, Overijssel en Flevoland kennen ook het vaakst een of meerdere mensen die in de afgelopen vier jaar deel hebben genomen aan de Vierdaagse. Ook zijn het deze Nederlanders die het vaakst de mening delen dat de Vierdaagse een evenement is waar Nederland trots op mag zijn en hebben zij het meeste bewondering voor de deelnemers (zie bijlage 2).

3.5 Verschillen naar stedelijkheid

Tot slot is in het bevolkingsonderzoek ook gekeken naar effecten van stedelijkheid (gebaseerd op de postcode van de respondenten, zie figuur 3.9, zie verder bijlage 1.3).

Wat betreft de betrokkenheid van de volwassen Nederlanders bij de Vierdaagse zien we dat hoe minder stedelijk een gebied is, hoe vaker de inwoners op één of meerdere manieren betrokken zijn bij de Vierdaagse. Dit geldt echter niet voor de minst stedelijke gebieden. De inwoners uit deze gebieden zijn namelijk minder vaak betrokken bij de Vierdaagse dan Nederlanders uit weinig stedelijke gebieden.

Figuur 3.9 Betrokken bij Vierdaagse (op minstens één manier) naar stedelijkheid



Soortgelijke patronen zien we ook bij de andere vragen. Hoe minder stedelijk een gebied is, hoe vaker de inwoners iemand (persoonlijk) kennen, maar dit stagneert bij de niet-stedelijke gebieden. Deze inwoners kennen namelijk net zo vaak iemand die mee heeft gelopen als inwoners uit weinig-stedelijke gebieden. Tenslotte zien we ook bij de stellingen over de Vierdaagse hetzelfde patroon. Inwoners uit de zeer sterk stedelijke gebieden zijn het het minst vaak met de uitspraken eens, terwijl de Nederlanders uit de weinig stedelijke gebieden juist het vaakst deze meningen delen. Uiteraard zien we bij de uitspraak 'De Vierdaagse doet mij niets' een omgekeerd resultaat, wat te maken heeft met de negatieve formulering van de uitspraak.

4. Deelnemers over de Vierdaagse

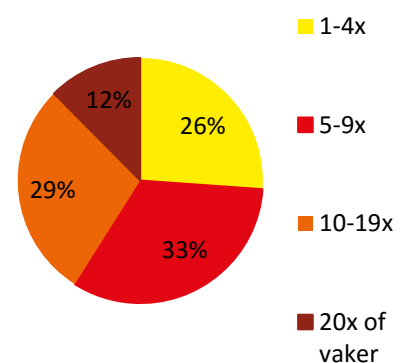
Nu we weten dat Nederlanders goed bekend zijn met de Vierdaagse en daar doorgaans positief tegenaan kijken, rijst de vraag: hoe ervaren de deelnemers zelf de Vierdaagse? Ervaren zij dat de Vierdaagse hen verbindt met mededeelnemers en met anderen? Ter beantwoording van deze vragen is via de website van de Vierdaagse een online vragenlijst uitgezet onder deelnemers van de (100^{ste}) Vierdaagse. Ruim 1.300 lopers^{xiii} hebben deze vragenlijst ingevuld. Aangezien de overgrote meerderheid van de respondenten de 100^{ste} Vierdaagse als individuele burger gaat lopen, zijn enkel deze respondenten in de resultaten^{xiv} meegenomen. De meeste uitspraken worden dan ook gedaan over 1.269 lopers. Enkele vragen werden alleen gesteld aan de deelnemers die al minimaal één keer aan de Vierdaagse hebben deelgenomen. Dit waren 1.178 respondenten.

4.1 Wandelen in gezelschap

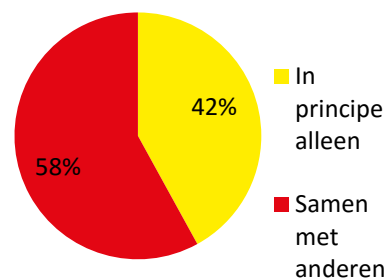
De 2016 editie – de 100^{ste} Vierdaagse – meegerekend, heeft 41 procent van de respondenten al minstens tien keer aan de Vierdaagse deelgenomen (figuur 4.1). 12 procent gaat dit jaar zelfs voor de 20^{ste} keer of vaker meelopen. Onder deze ‘routinelopers’ zijn mannen en lager opgeleiden iets oververtegenwoordigd. Een kwart van de respondenten is nog ‘beginneling’: zij hebben nog nooit (voor hen wordt de 100^{ste} Vierdaagse hun eerste jaar) of enkele keren deelgenomen. Het aantal deelnames van de respondenten kent dus een redelijk brede spreiding.

Gevraagd naar met wie men deze 100^{ste} editie gaat lopen, zien we dat de Vierdaagse allermint een solitaire aangelegenheid is. De meerderheid van de Vierdaagsedeelnemers heeft afgesproken om de Vierdaagse samen met iemand lopen, veelal met familie, vrienden en/of kennissen (figuur 4.2 en 4.3). Toch geeft 42 procent aan de Vierdaagse in principe alleen te wandelen. Dit geldt vaker voor mannen (50%) dan voor vrouwen (35%) en vaker voor hoogopgeleiden (45%) dan voor

Figuur 4.1 Aantal deelnames Vierdaagse (incl. van plan deze zomer)

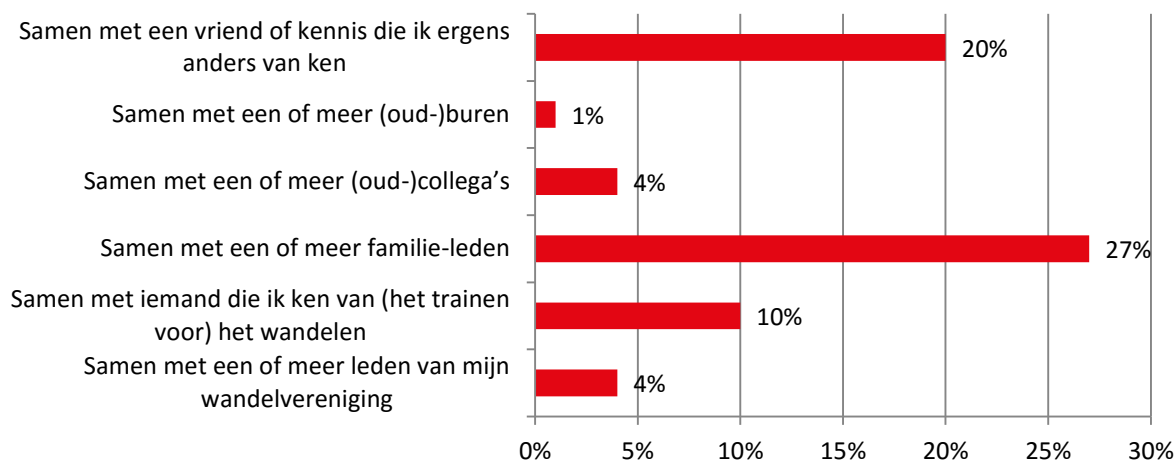


Figuur 4.2 Samen of alleen de 100^{ste} Vierdaagse lopen



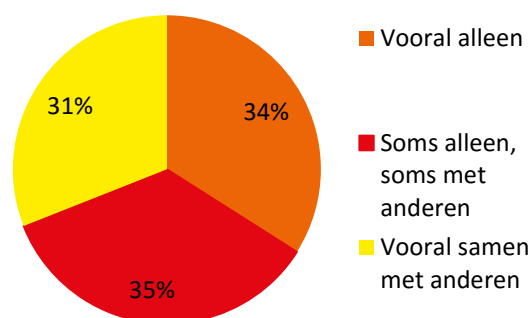
laagopgeleiden (37%). Daarnaast valt op dat de deelnemers tussen de 30 en 44 jaar het vaakst aangeven alleen te zullen lopen (45%). Wellicht heeft dit te maken met de drukke levensfase waarin zij zich mogelijk bevinden.

Figuur 4.3 Samen de 100^{ste} Vierdaagse lopen



Bij het trainen voor de Vierdaagse zien we min of meer vergelijkbare patronen (figuur 4.4). Een derde van de deelnemers geeft aan vooral samen met anderen te trainen, een derde traint vooral alleen en een derde wisselt dit af. Ook hier geldt dat mannen vaker alleen opereren dan vrouwen (46% om 24%) en dat naarmate men hoger is opgeleid, men vaker alleen traint voor de komende Vierdaagse. 30- tot 44-jarigen geven het vaakst aan alleen te trainen (40%).

Figuur 4.4 Trainen voor de 100^{ste} Vierdaagse

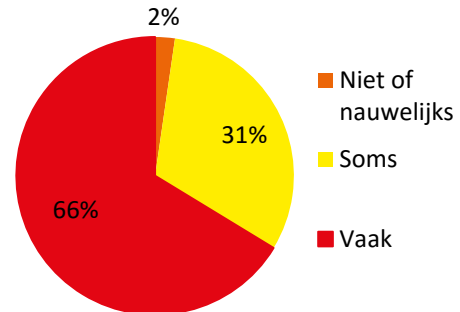


Respondenten die samen met anderen voor de 100^{ste} Vierdaagse trainen, doen dit ook hier het vaakst met familieleden (50%) of met vrienden en/of kennissen (39%). Daarnaast traint een kwart van deze deelnemers (ook) samen met iemand die zij kennen van (het trainen voor) het wandelen.

4.2 Vierdaagse als gesprekstof

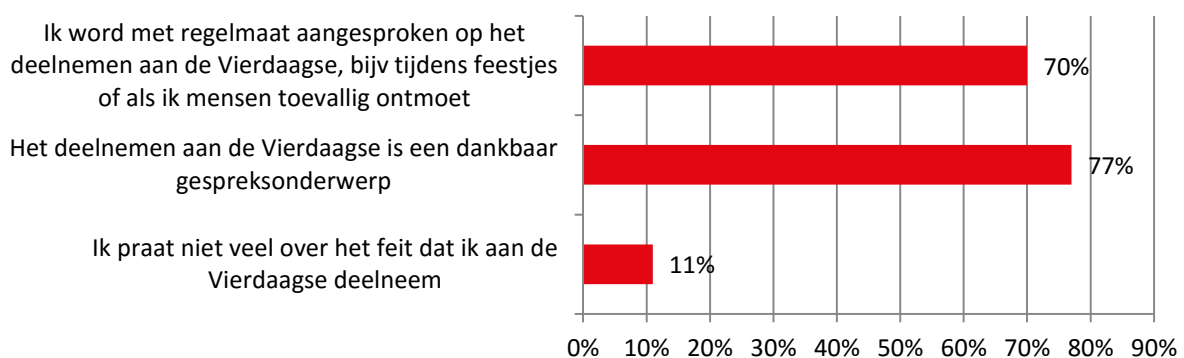
De Vierdaagse is niet enkel een wandelevenement op zich, het is ook een gespreksonderwerp voor de deelnemers. Zo geeft twee derde van de lopers aan in de weken en dagen voorafgaand aan of na hun laatst deelgenomen Vierdaagse vaak over de Vierdaagse te hebben gepraat (figuur 4.5). Maar een enkeling heeft hier niet of nauwelijks over gesproken. Vrouwen en hoger opgeleiden praatten gemiddeld wat vaker over hun laatste Vierdaagse. Daarnaast blijkt dat hoe vaker men heeft deelgenomen, hoe minder vaak over hun laatste Vierdaagse is gesproken. Klaarblijkelijk is daar inmiddels sprake van enige verzadiging.

Figuur 4.5 Gepraat over de laatst deelgenomen Vierdaagse



Veel wandelaars ervaren dat de Vierdaagse tot gesprekstof leidt, bij allerhande ontmoetingen (figuur 4.6). 70 procent van de lopers wordt regelmatig aangesproken op hun deelname aan de Vierdaagse. Ruim drie kwart van de deelnemers noemt de Vierdaagse een dankbaar gespreksonderwerp (zie verder bijlage 2). Slechts een enkeling geeft te kennen niet graag over zijn of haar deelname aan de Vierdaagse te willen praten.

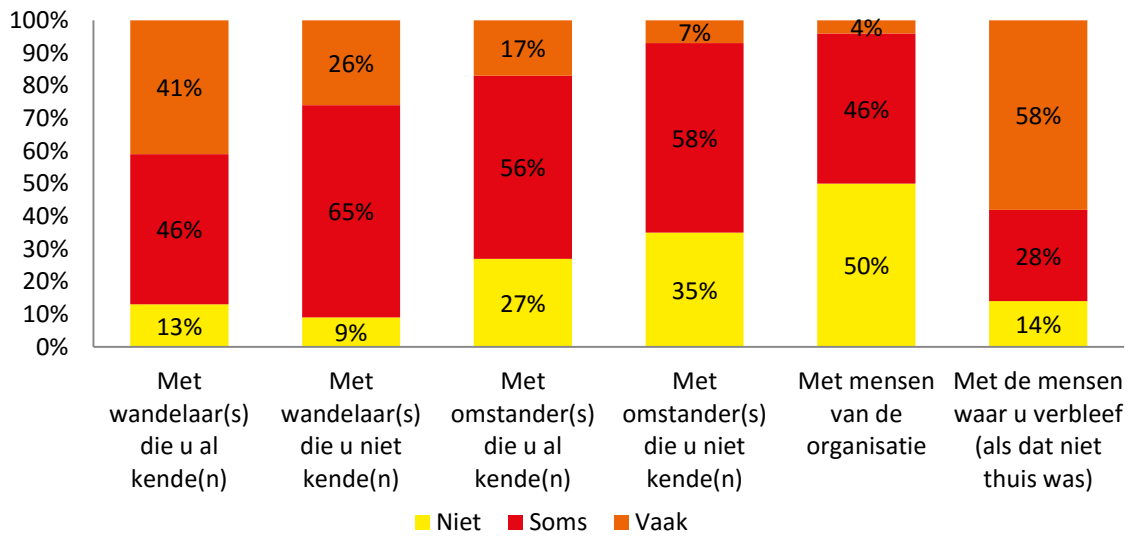
Figuur 4.6 Percentage (helemaal) mee eens uitspraken



4.3 Contacten tijdens de Vierdaagse

Niet alleen voor- en achteraf, maar ook tijdens de Vierdaagse zelf leidt het deelnemen tot sociale contacten (figuur 4.7). Zo geef 41 procent aan vaak contact te hebben gehad met wandelaars die zij al kenden; 26% heeft daarnaast ook vaak (en 65% soms) contact met wandelaars die ze daarvoor nog niet kenden.

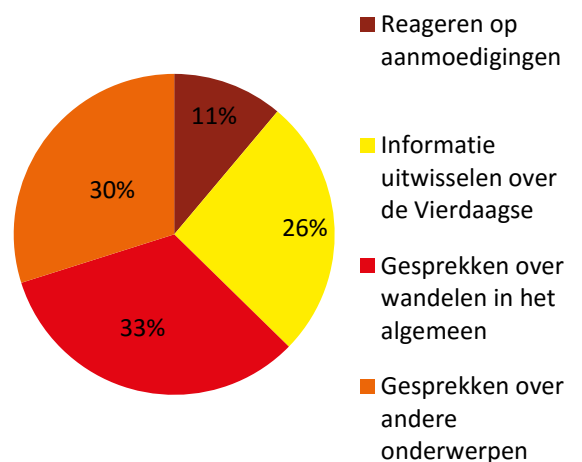
Figuur 4.7 Mate van contact met...



Met omstanders en met mensen van de organisatie wordt gemiddeld wat minder gesproken. Ruim een derde van de respondenten heeft tijdens hun laatste Vierdaagse geen contact gehad met omstanders die zij voorheen niet kenden en de helft heeft geen contact gehad met organisatieleden. Met de mensen waar de wandelaars verbleven (als dat niet thuis was) is wel weer vaak contact gelegd. Vrouwen en jongere deelnemers geven aan tijdens de Vierdaagse meer contact te hebben met anderen dan mannen en ouderen. Hoewel eerder is gebleken dat hoger opgeleiden vaker alleen trainen voor de Vierdaagse en vaker aangeven de 100^{ste} Vierdaagse 'alleen' te lopen dan lager opgeleiden, geven hoger opgeleiden vaker aan meer sociale contacten gehad te hebben met medewandelaars en omstanders dan lager opgeleiden.

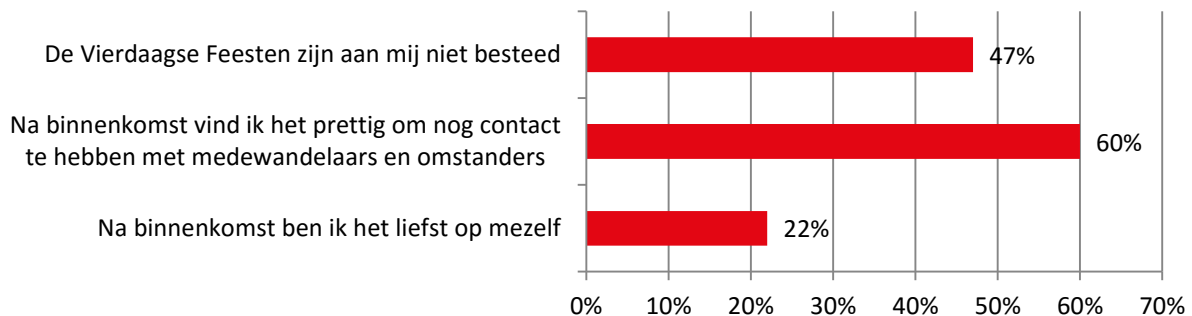
De gesprekken die ontstaan tijdens het wandelen zijn niet allemaal even intensief. Deelnemers geven aan dat de duur ervan beperkt is (doorgaans korter dan vijftien minuten). Toch zijn ook die gesprekken bepaald niet betekenisloos. Hoewel 70% van de gesprekken over wandelen en de Vierdaagse gaan, betreft 30% van de gesprekken andere onderwerpen. Elf procent van de gesprekken bestond voornamelijk uit het reageren op aanmoedigen.

Figuur 4.8 Voornaamste gespreksonderwerp



Het contact tijdens het wandelen lijkt voor 60 procent van de lopers van de Vierdaagse niet genoeg te zijn (figuur 4.9, zie ook bijlage 2). Zij geven aan het prettig te vinden om na binnenkomst nog contact te hebben met medewandelaars en omstanders. Slechts weinig deelnemers (21%) geven aan na binnenkomst liefst op zichzelf te zijn. Overigens betekent dit niet dat alle deelnemers staan te trappelen om zich in het Vierdaagse feestgedruis te storten: 47 procent van de wandelaars geeft aan dat deze feesten niet aan hen besteed zijn.

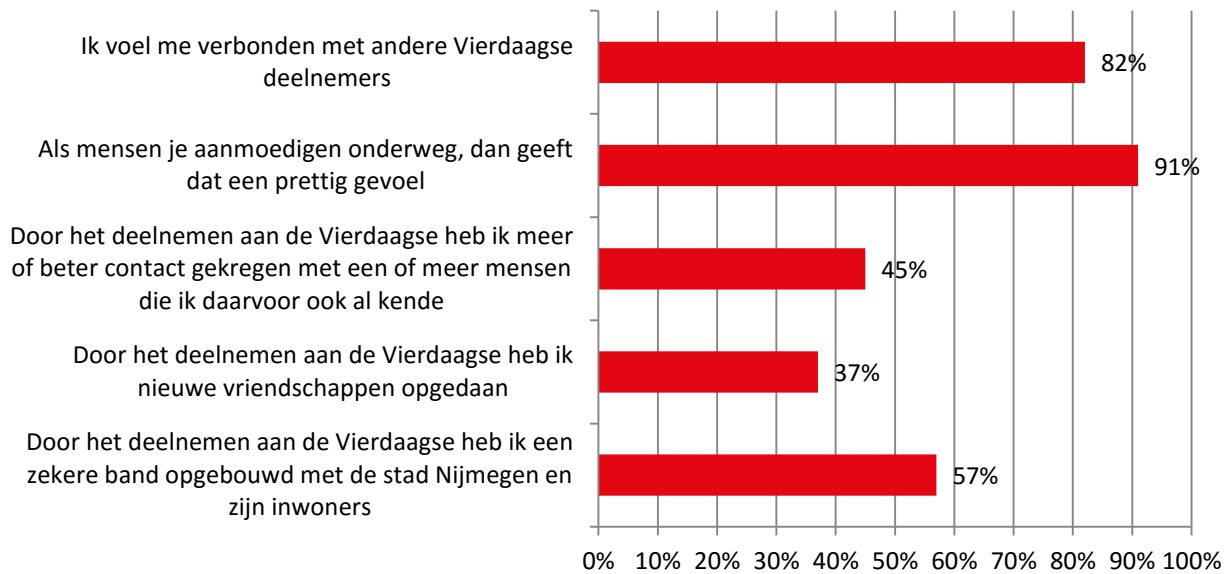
Figuur 4.9 Contact na binnenkomst (% (helemaal) mee eens)



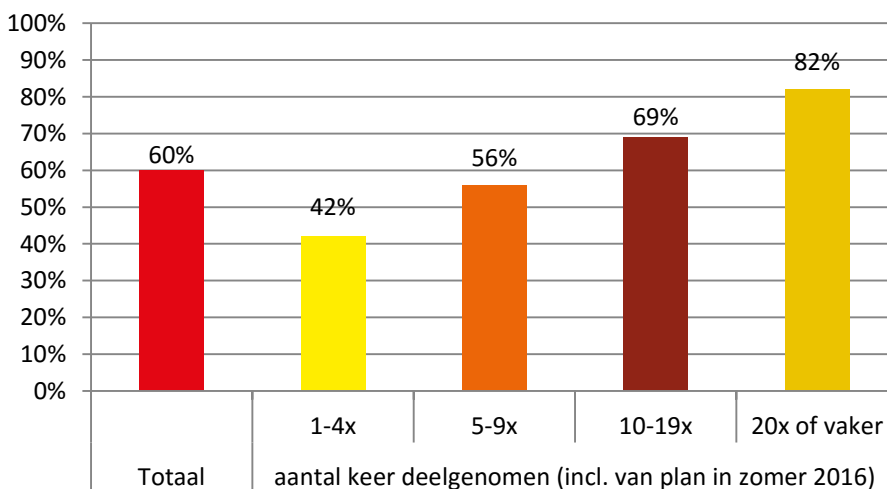
4.4 Beleving en betekenis

Het lopen van de Vierdaagse met 40.000 anderen laat de meeste wandelaars niet ongemoeid. 82 procent geeft aan zich verbonden te voelen met de andere Vierdaagsedeelnemers (zie figuur 4.10 en bijlage 2). Lager opgeleiden geven vaker aan zich verbonden te voelen met andere Vierdaagse-deelnemers dan hoger opgeleiden. 91 procent geeft aan dat de aanmoedelingen tijdens het lopen een prettig gevoel geven (zie bijlage 2). Slechts weinigen (7%) geven aan dat de aanmoedelingen die ze onderweg ontvangen, hen ongemoeid laten. Mannen uiten zich hierin nuchterder dan vrouwen (11% versus 3%). Slechts iets minder dan een kwart van de deelnemers (23%) geeft aan dat het feit dat men tussen en met veel anderen loopt, hen niets doet (zie bijlage 2). Ook in dit opzicht scoren mannen iets meer terughoudend dan vrouwen (30% versus 16%).

Tijdens de Vierdaagse worden bestaande vriendschappen bestendigd en ontstaan nieuwe vriendschappen. 45 procent van de deelnemers geeft aan dat zij door het deelnemen aan de Vierdaagse meer of beter contact hebben gekregen met mensen die zij daarvoor al kenden (zie figuur 4.10 hierboven). Daarnaast heeft 37 procent van de Vierdaagselopers nieuwe vriendschappen opgedaan door het deelnemen aan de Vierdaagse. Voor lager opgeleiden geldt dat meer dan voor hoger opgeleiden. Doordat de Vierdaagse voornamelijk in Nijmegen plaatsvindt, hebben veel wandelaars (57 procent) een zekere band opgebouwd met de stad en zijn inwoners.

Figuur 4.10 Beleving en betekenis van Vierdaagse (% helemaal) mee eens)

Hoe belangrijk de Vierdaagse soms voor deelnemers is, komt verder tot uitdrukking in het feit dat 60% van de deelnemers aangeeft dat de Vierdaagse wat hen betreft een 'deel van hun leven is' (zie figuur 4.11). Dit geldt uiteraard meer naarmate men vaker aan de Vierdaagse heeft deelgenomen. Lager opgeleiden geven vaker aan de Vierdaagse als een deel van hun leven te zien dan hoger opgeleiden. Het merendeel van de deelnemers (79%) geeft aan na de Vierdaagse te blijven wandelen (zie bijlage 2).

Figuur 4.11 De Vierdaagse is een deel van mijn leven (% (helemaal) mee eens)



5 Conclusie

De eerste Vierdaagse, in 1909, was enkel bestemd voor mannelijke militairen. Inmiddels is de Vierdaagse uitgegroeid tot een van de grootste sportevenementen van het land. Een evenement dat tienduizenden deelnemers trekt en inspireert om te trainen en nadien om te blijven wandelen. Anders dan bij veel andere sporten trekt de Vierdaagse daarbij niet alleen jongeren, maar juist ook veel ouderen. In het licht van een samenleving die vergrijst, is dat geen onbelangrijk detail. De vergrijzing brengt stijgende gezondheidskosten met zich mee. Stimuleren dat ouderen lichamelijk actief zijn en blijven, zoals wandelen doet, draagt daarmee bij aan een vitale samenleving en aan het terugdringen van overheidsuitgaven^{xv}.

Maar de betekenis van de Vierdaagse reikt verder dan het stimuleren van de fysieke gezondheid. Niet alleen hebben naar schatting een half miljoen mensen (ooit) meegedaan aan de Vierdaagse, 12,6 miljoen volwassen Nederlanders (95%) kennen de Vierdaagse en 9,2 miljoen volwassen Nederlanders (78%) zijn op een of andere wijze betrokken bij de Vierdaagse: ze hebben erover gelezen in de media, hebben het televisieprogramma over de Vierdaagse bekeken, hebben deelnemers ter plekke aangemoedigd of de feesten bezocht. Het overgrote merendeel van de bevolking (83%) geeft aan dat de Vierdaagse hen niet ongemoeid laat, en noemt de Vierdaagse een evenement waar Nederland trots op mag zijn (eveneens 83%). De Vierdaagse leeft iets meer in Gelderland (en in Overijssel en Flevoland), maar ook in andere delen van het land is er brede steun voor de Vierdaagse onder de bevolking én nemen mensen aan de Vierdaagse deel.

Deelnemers zelf geven aan dat hun ervaring is dat de Vierdaagse een dankbaar gespreksonderwerp is (77%). Bij ontmoetingen met anderen, zoals op feestjes, worden ze op hun Vierdaagsedeelname aangesproken. Zelf ervaren ze het praten over hun deelname aan de Vierdaagse als prettig. Het merendeel van de deelnemers (58%) schrijft zich ook niet alleen in, maar samen met een andere deelnemer (vaak een vriend of kennis of familielid). Twee derde (66%) traint ook vaak of soms met anderen. Tijdens de Vierdaagse zelf geeft 41% van de wandelaars aan vaak contact te hebben met wandelaars die ze al kenden; 26% geeft aan ook vaak contact te hebben met wandelaars die ze nog niet kenden. Ook met omstanders, bekenden en onbekenden, is er contact. Vaak zijn die contacten kortdurend en vluchtig – een reactie op een aanmoediging, een vraag over de route - maar vaak ook wordt over andere onderwerpen dan over het wandelen gesproken. Het gros van de deelnemers geeft aan dat de aanmoedigingen die ze mogen ontvangen hen niet ongemoeid laat (93%), dat dit

hen een prettig gevoel geeft (91%) en dat ze zich verbonden voelen met andere deelnemers (82%). Bijna de helft (45%) geeft aan dat ze door de Vierdaagse beter contact hebben gekregen met mensen die ze daarvoor al kenden, ruim een derde (37%) zegt door de Vierdaagse nieuwe vriendschappen te hebben opgedaan.

De Vierdaagse draagt eraan bij dat Nederlanders met elkaar in gesprek raken en vriendschappen opbouwen en bestendigen. Door de Vierdaagse voelen deelnemers wat het is om een band te hebben met elkaar, om je gesteund te weten, ook door mensen die ze niet goed kennen. Dat is de kracht van de Vierdaagse. In een tijd die allengs harder en anoniemer lijkt te worden, waarin tegenstellingen dicht onder oppervlakte liggen en makkelijk manifest worden en aanzetten tot assertief en soms ook agressief gedrag, is dat een prettige ervaring. De warme woorden waarmee zowel deelnemers als de Nederlandse bevolking over de Vierdaagse praten, geven aan dat er behoefte is aan het op een dergelijke wijze beleven van gevoelens van gemeenschappelijkheid.

De uitkomsten uit deze (beperkte) studie maken duidelijk dat sportevenementen een rol spelen in het bijeenbrengen van burgers die in toenemende mate eraan gewend zijn geraakt om hun eigen gang te gaan. Sport neemt daarin deels de plaats in van andere bindende elementen, zoals geloofsovertuiging, sociale afkomst of het feit dat men in dezelfde buurt opgroeit. Daarmee is niet gezegd dat die factoren geen rol meer spelen in het smeden van verbintenissen tussen mensen, noch dat sport daarin de enige factor is of dat sport niet ook mensen kan uitsluiten. Ook muziek bindt mensen, of cultuur, of Facebook. Nog steeds vormen mensen familiebanden, en hechten ze zich aan de plaats waar ze opgroeien en ouder worden.

Feit is dat de Vierdaagse mensen stimuleert om lichamelijk actief te zijn, en dat dit mensen tegelijk ook met elkaar verbindt. Die kracht wordt door velen beleefd en herkend. Dat maakt de Vierdaagse tot een waardevol instituut voor vele Nederlanders, en voor de Nederlandse samenleving als geheel.

Bijlage 1.1: Resultaten NSO naar geslacht en leeftijd

Bekendheid (100^{ste}) Vierdaagse in percentages

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	16-20 Jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
Gehoord of gelezen								
over de Vierdaagse	95	95	96	85	91	97	99	99
Kennis over de 100 ^{ste} Vierdaagse	57	56	59	43	46	57	66	70

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Betrokkenheid Vierdaagse aantal manieren in percentages

	Totaal
Op geen manier	28
Op één manier	40
Op twee manieren	22
Op drie of meer manieren	10

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Betrokkenheid Vierdaagse in percentages

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
Krant gelezen	47	49	44	42	41	44	53	55
<i>Het gevoel van de Vierdaagse</i> gekeken	40	37	43	28	29	38	48	57
Vierdaagsefeesten bezocht	14	14	13	17	15	15	11	11
Wandelaars aangemoedigd	11	11	11	8	11	13	10	11
Zelf meegelopen	4	5	3	0	2	6	5	4
Vrijwilligerswerk gedaan	1	1	1	0	1	2	1	1
Geen van deze	28	28	29	36	38	31	21	14

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Aantal bekende deelnemers in percentages

	Totaal
Geen bekenden	41
Eén bekende	45
Twee bekenden	11
Drie of vier bekenden	3

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Bekendheid van mensen die de afgelopen vier jaar hebben deelgenomen aan de Vierdaagse in percentages

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
Ja, namelijk:	59	58	59	63	57	58	60	58
Familie(leden)	18	18	17	17	19	17	17	17
Vriend(en) en/of kennis(sen)	37	35	39	34	33	38	38	41
Collega's	15	16	14	6	16	16	17	8
Zakelijke relatie(s)	2	2	2	4	2	1	3	2
Buren	4	5	4	7	2	4	5	6

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Uitspraken over de Vierdaagse in percentages

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
De Vierdaagse is een evenement waar Nederland trots op mag zijn	83	82	85	69	76	83	93	90
De Vierdaagse doet mij niets	17	17	17	20	21	19	14	7
Ik heb bewondering voor de deelnemers van de Vierdaagse	84	83	85	71	76	86	92	91
De Vierdaagse is van deze tijd	71	70	72	52	62	71	81	79

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Bijlage 1.2: Resultaten NSO naar district

	Totaal	Amsterdam, Rotterdam, Den Haag	Utrecht, Noord- Holland, Zuid- Holland	Groningen, Friesland, Drenthe	Overijssel, Gelderland, Flevoland	Zeeland, Brabant, Limburg	Rand- gemeenten grote steden
Bekendheid (100^{ste}) Vierdaagse							
Gehoord of gelezen over de Vierdaagse	95	93	95	92	97	98	95
Kennis over de 100 ^{ste} Vierdaagse	57	47	56	51	67	56	63
Betrokkenheid Vierdaagse							
Krant gelezen	47	42	46	39	54	46	47
<i>Het gevoel van de Vierdaagse</i> gekeken	40	35	37	44	44	39	48
Vierdaagsefeesten bezocht	14	15	11	5	19	16	9
Wandelaars aangemoedigd	11	8	9	6	16	14	6
Zelf meegelopen	4	2	4	1	7	4	4
Vrijwilligerswerk gedaan	1	1	1	1	2	1	1
Geen van deze	28	34	28	37	22	28	29
Netwerken							
Ja, namelijk:	59	51	57	52	68	59	54
Familielid(leden)	18	12	16	14	24	19	10
Vriend(en) en/of kennis(sen)	37	34	32	33	44	39	33
Collega('s)	15	10	14	13	18	16	13
Zakelijke relatie(s)	2	2	2	1	3	2	2
Buren	4	2	4	4	8	4	2
Uitspraken Vierdaagse							
De Vierdaagse is een evenement waar Nederland trots op mag zijn	83	79	80	80	89	86	87
De Vierdaagse doet mij niets	17	19	19	19	12	16	17
Ik heb bewondering voor de deelnemers van de Vierdaagse	84	80	82	81	88	86	87
De Vierdaagse is van deze tijd	71	65	66	68	77	74	81

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Bijlage 1.3: Resultaten NSO naar stedelijkheid

	Totaal	Zeer sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
Bekendheid (100^{ste}) Vierdaagse						
Gehoord of gelezen over de Vierdaagse	95	93	97	97	97	96
Kennis over de 100 ^{ste} Vierdaagse	57	48	61	53	64	59
Betrokkenheid Vierdaagse						
Krant gelezen	47	41	45	48	52	50
<i>Het gevoel van de Vierdaagse</i> gekeken	40	30	39	45	45	43
Vierdaagsefeesten bezocht	14	16	13	13	14	14
Wandelaars aangemoedigd	11	8	9	12	15	12
Zelf meegelopen	4	3	5	5	3	6
Vrijwilligerswerk gedaan	1	1	1	0	3	1
Geen van deze	28	37	30	28	23	26
Bekenden deelnemers Vierdaagse						
Ja, namelijk:	59	51	53	58	67	67
Familielid(leden)	18	12	16	18	21	22
Vriend(en) en/of kennis(sen)	37	34	30	38	42	47
Collega('s)	15	10	14	16	17	17
Zakelijke relatie(s)	2	1	3	2	2	2
Buren	4	1	3	5	5	7
Uitspraken Vierdaagse						
De Vierdaagse is een evenement waar Nederland trots op mag zijn	83	74	85	83	91	84
De Vierdaagse doet mij niets	17	25	16	15	14	16
Ik heb bewondering voor de deelnemers van de Vierdaagse	84	78	87	84	91	82
De Vierdaagse is van deze tijd	71	60	74	70	78	72

Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016)

Bijlage 1.4: Resultaten NSO inwoners

	Totaal	Aantal Nederlanders
Bekendheid (100^{ste}) Vierdaagse		
Gehoord of gelezen over de Vierdaagse	95	12.647.899
Kennis over de 100 ^{ste} Vierdaagse	57	7.209.302
Aantal manieren betrokken Vierdaagse		
Op geen manier	28	3.541.412
Op één manier	40	5.059.159
Op twee manieren	22	2.782.538
Op drie of meer manieren	10	1.264.790
Betrokkenheid Vierdaagse		
Krant gelezen	47	5.944.513
<i>Het gevoel van de Vierdaagse</i> gekeken	40	5.059.160
Vierdaagsefeesten bezocht	14	1.770.706
Wandelaars aangemoedigd	11	1.391.269
Zelf meegelopen	4	505.916
Vrijwilligerswerk gedaan	1	126.479
Geen van deze	28	3.541.412
Aantal wegen bekenden Vierdaagse		
Geen bekenden	41	5.185.639
Via één weg bekende(n)	45	5.691.555
Via twee wegen bekenden	11	1.391.269
Via drie wegen bekenden	3	379.437
Bekenden deelnemers Vierdaagse		
Ja, namelijk:	59	7.462.260
Familielid(liden)	18	2.276.622
Vriend(en) en/of kennis(sen)	37	4.679.723
Collega('s)	15	1.897.185
Zakelijke relatie(s)	2	252.958
Buren	4	505.916

Uitspraken Vierdaagse

De Vierdaagse is een evenement waar Nederland trots op mag zijn	83	10.497.756
De Vierdaagse doet mij niets	17	2.150.143
Ik heb bewondering voor de deelnemers van de Vierdaagse	84	10.624.235
De Vierdaagse doet mij niets	71	8.980.008

Bron: Bron: Mulier Instituut (Nationaal SportOnderzoek, 2016) & Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015

*De 95 procent is berekend over de 16- tot 80-jarige 13.313.578 Nederlanders

*De overige procenten zijn berekend over 12.647.899 Nederlanders die de Vierdaagse kenden

Bijlage 2: Uitspraken Vierdaagsdeelnemers

	Helemaal oneens	Oneens	Niet oneens, niet eens	Eens	Helemaal eens
Door het deelnemen aan de Vierdaagse heb ik nieuwe vriendschappen opgedaan	17	21	25	26	11
Door het deelnemen aan de Vierdaagse heb ik meer of beter contact gekregen met een of meer mensen die ik daarvoor ook al kende	14	16	24	35	11
Dat ik tussen en met heel veel anderen loop, doet mij niet veel	22	37	18	17	6
Mensen die je aanmoedigen onderweg, doen me weinig	50	37	6	5	2
Als mensen je aanmoedigen onderweg, dan geeft dat een prettig gevoel	2	3	4	43	48
Ik voel me verbonden met andere Vierdaagsdeelnemers	1	4	13	52	30
Door het deelnemen aan de Vierdaagse ben ik ook daarbuiten nog wel eens in Nijmegen	14	24	25	24	13
Door het deelnemen aan de Vierdaagse heb ik een zekere band opgebouwd met de stad Nijmegen en zijn inwoners	4	10	29	39	18
Na binnenkomst ben ik het liefst op mezelf	22	36	20	15	6
Na binnenkomst vind ik het prettig om nog contact te hebben met medewandelaars en omstanders	5	12	23	38	22
De Vierdaagse Feesten zijn aan mij niet besteed	12	14	26	24	24
Ik praat niet veel over het feit dat ik aan de Vierdaagse deelneem	24	45	20	9	2
Het deelnemen aan de Vierdaagse is een dankbaar gespreksonderwerp	1	4	18	56	21
Ik word met regelmaat aangesproken op het deelnemen aan de Vierdaagse, bijv tijdens feestjes of als ik mensen toevallig ontmoet	2	9	19	54	16
Deelnemen aan de Vierdaagse is voor mij een deel van mijn leven	3	12	25	37	23

Ik neem ook deel aan andere wandelevenementen buiten de Vierdaagse	11	13	11	42	23
Ook na de Vierdaagse zal ik blijven wandelen	2	6	12	42	37
Ik hoef na dit jaar niet nog eens een Vierdaagse te lopen	45	23	19	8	5

Noten

ⁱ Zie <http://4daagse.nl/nl/11-nederlands/nieuws/296-nieuws-jubileumprojecten.html> voor meer informatie.

ⁱⁱ Zie

<https://www.radboudumc.nl/OverhetRadboudumc/Agenda/Pages/SymposiumSuccesentoeekomstvaneenvitaal-evenement.aspx> voor meer informatie over het symposium.

ⁱⁱⁱ Ultee, W., Arts, W., & Flap, H. (2003). *Sociologie. Vragen, uitspraken, bevindingen*. Groningen: Martinus Nijhof. De andere twee centrale vragen zijn ongelijkheid en rationalisering

^{iv} Zo valt te lezen in vrijwel alle beleidsmatige teksten over sport. De wetenschappelijke onderbouwing van de stelling dat sport mensen verbindt, is niet heel sterk ontwikkeld. Twee standaardteksten op dit terrein (in het Nederlands) zijn:

- Bottenburg, M. van & Schuyt, K. (1996). *De maatschappelijke betekenis van sport*. Arnhem: NOC*NSF.

- Breedveld, K. (2003). Hoofdstuk 10. Sport en cohesie. De relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In: *Rapportage Sport 2003*. (Ed: Breedveld, K.) SCP, Den Haag, 247-284.

^v Zie voor een handzaam overzicht over sportevenementen in Nederland (aantallen, betekenis): Hover, P., Straatmeijer, J. & Breedveld, K. (red.) (2014). *Sportevenementen in Nederland. Over sportevenementen en hun maatschappelijke betekenis*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

^{vi} Het Nationaal SportOnderzoek (NSO) is een door het Mulier Instituut ontwikkeld onderzoek. Het NSO verschaft informatie over diverse aspecten van sportbeoefening en –betrokkenheid van de Nederlandse bevolking. In het NSO 2016 kregen de respondenten ook enkele vragen en uitspraken voorgelegd over de Vierdaagse. In totaal hebben 2.101 16- tot 80-jarige Nederlanders de vragenlijst ingevuld. Voor meer informatie over de NSO's van het Mulier Instituut, zie

<http://www.mulierinstituut.nl/projecten/sportdeelname/nationaal-sportonderzoek-nso/>

^{vii} Aangezien de rapportage bedoeld is voor een breed publiek en niet per se voor wetenschappers, hebben we er van afgezien om een uitvoerige lijst van literatuurverwijzingen op te nemen.

^{viii} Zie, voor een handzaam overzicht over de ontwikkeling van de sport(-deelname) in Nederland: Breedveld, K. (2014). *Sportparticipatie: uitdagingen voor wetenschap en beleid (oratie)*. Radboud Universiteit Nijmegen

^{ix} Hover, P., Straatmeijer, J. & Breedveld, K. (red.) (2014). *Sportevenementen in Nederland. Over sportevenementen en hun maatschappelijke betekenis*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

^x Zie, voor een meer uitgebreid overzicht van de ontwikkeling en in het deelnemen aan hardlopen onder de seksen: Scheerder, J. and K. Breedveld (eds.) (2015). *Running across Europe*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

^{xi} Zie voor het meest complete overzicht op dit terrein: Tiessen-Raaphorst, A. (2015). *Rapportage sport 2014*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)

^v Van Rotterdam, M. (2009). *Via Gladiola. 100 jaar Vierdaagse ten voeten uit*. Utrecht/Antwerpen: Kosmos Uitgevers.

^{vi} Aan alle respondenten is gevraagd of zij gehoord of gelezen hebben over de Vierdaagse. De overige vragen zijn enkel gesteld aan de mensen die op deze vraag 'ja' hebben geantwoord. De overige percentages gaan dus enkel over deze mensen.

^{xiii} In de groep ondervraagden waren vrouwen oververtegenwoordigd (54% tegenover 41% in de totale populatie deelnemers, zie hoofdstuk twee). Naar leeftijd kwam de steekproef goed overeen met de populatie.

^{xiv} Niet meegenomen zijn deelnemers die als groep deelnemen, zoals via een bedrijf (of via het leger).

^{xv} Het Radboudumc doet al jarenlang onderzoek naar de betekenis van het wandelen in het algemeen, en het deelnemen aan de Vierdaagse in het bijzonder, voor de fysieke gezondheid. Voor meer informatie over dit onderwerp, zie <http://www.vierdaagseonderzoek.nl/>.